

Samuli Saarilampi

**KIRJANPITOLAIN UUDISTUS JA SEN VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ**

# KIRJANPITOLAIN UUDISTUS JA SEN VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ

Samuli Saarilampi  
Opinnäytetyö  
Kevät 2016  
Liiketalous Taloushallinto  
Oulun ammattikorkeakoulu

## TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu  
Liiketalouden koulutusohjelma, Taloushallinnon suuntautumisvaihtoehto

---

Tekijä: Samuli Saarilampi

Opinnäytetyön nimi: Kirjanpitolain uudistus ja sen vaikutukset tilitoimistotyössä

Työn ohjaaja: Ulla Reinikainen

Työn valmistumislukukausi- ja vuosi: Kevät 2016

Sivumäärä: sivut + liitteet  
(34+3)

---

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia muutoksia kirjanpitolakiin on tullut kirjanpitolain uudistuksen myötä. Opinnäytetyössä otettiin myös selvää taloushallinnon ammattilaisten ajatuksista kirjanpitolain uudistuksiin, heidän valmistautumisestaan uudistukseen sekä heidän arvioitaan uudistusten käytännön vaikutuksista. Työn toimeksiantajana toimii Oulun ammattikorkeakoulu. Idea työn tekemiseen lähti aiheen ajankohtaisuudesta sekä mielenkiinnosta asiaa kohtaan.

Opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Työn teoria perustuu vahvasti hallituksen esitykseen HE 89/2015 ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2013/34/EU. Näiden lähteiden lisäksi näkökulmaa laajennettiin ajankohtaisilla artikkeleilla nettijulkaisuissa sekä alan ammattilehdissä. Työn teoriaosassa käydään läpi uudistuksen sisältö kohta kohdalta. Työn empirisen osuuden sisältö perustuu täysin kyselyihin vastanneiden kirjanpitäjien vastauksiin. Tutkimus oli alun perin tarkoitus tehdä haastattelemalla, mutta kevään tilinpäätösajankohdan johdosta yhteistyö tilitoimistojen kanssa ei onnistunut toivotulla tavalla. Haastatteluiden tilalla käytettiin webbropol-työkalun avulla luotua kyselylomaketta. Kysely lähetettiin 25 tilitoimistoon Pohjois-Pohjanmaan alueella ja se tuotti kuusi vastausta.

Kirjanpitolain uudistus koettiin pääasiassa positiivisena muutoksena, mutta kaikkein radikaaleimmat muutokset liittyen tasekirjan poistumiseen ja tilinpäätöksen laatimatta jättämiseen herättivät paljon epäilyä ja ihmettelyä. Vastaajat kokivat, että yleinen byrokratian helpottaminen pienyrittäjiltä on positiivinen kehityssuunta, ja voi parhaimmillaan edistää pienyrittäjyyden kasvua. Enemmistö vastaajista uskoi, että uudistusten avulla voidaan saavuttaa taloudellista hyötyä sekä tilitoimistoille että asiakasyrityksille. Huolen aiheita vastaajissa herättivät harmaan talouden torjunta, riittävä taloudellinen informaatio sekä verotus. Huojennuksien soveltaminen täydellisenä ei vastaajien mukaan mahdollista riittävän taloudellisen informaation tarjoamista yrittäjälle itselleen tai yrityksen sidosryhmille.

Työtä voivat hyödyntää ne, jotka tarvitsevat tietoa kirjanpitolain uudistuksen sisällöstä helposti ja nopeasti. Jatkotutkimuksena voitaisiin tehdä vuoden 2017 keväällä tai kesällä kyselytutkimus, jossa selvitettäisiin uudelleen kirjanpitäjien ajatuksia, kun uudistuksia on ollut pakko soveltaa ensimmäisen kerran. Vuoden kuluttua voitaisiin selvittää myös tarkemmin, onko uudistuksilla ollut käytännön vaikutuksia esimerkiksi taloudellisesti.

---

Asiasanat: Kirjanpitolaki, uudistus, tilinpäätös, pienyritys, mikroyritys, direktiivi

## ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences  
Degree programme in Business Economics, option of Financial Administration

---

Author(s): Samuli Saarilampi

Title of thesis: Reform of accounting act and influences on work in financial administration

Supervisor(s): Ulla Reinikainen

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2016      Number of pages: 34+3

---

The purpose of this thesis was to find out what kind of changes have been made to the accounting act. The opinions of the bookkeeping professionals regarding the changes were enquired via a webpropol-survey and have been brought forth in the research part of the thesis. The mandator of this thesis is Oulu University of applied sciences. The idea of this thesis was based on the topicality of this subject and my own interest. The aim of this thesis was to research content on the changes and to find out what kind of thoughts do the bookkeeping professionals have about the subject.

This thesis was conducted as a form of qualitative research. The theory of this thesis is based on the proposal of the government HE 89/2015 and directive of the European parliament and council 2013/34/EU. The theory basis was expanded with topical articles about the subject. The changes have been further elaborated in the theory section. The basis of this empiric study is based on the answers of the inquiry. The gathering of the research data was intended to be arranged through interviews but because of the rush season in the accounting firms it turned out to be impossible. Instead of the interviews the study was carried out as a webpropol-survey. The survey was sent to 25 accounting firms in the Pohjois-Pohjanmaa area and produced 6 answers.

The reform of the accounting act was mainly seen as a good change. The most radical changes related to balance sheet book and financial statement caused a lot of concern. Decreasing the bureaucracy from the small business entrepreneurs was seen as positive trend. Most of the answerers believed that with the help of the changes it is possible for both accounting firms and entrepreneurs to benefit financially. Tax avoidance, true and fair view and were causes of concern within the answers of the survey. The biggest changes in the accounting act were seen as hard to execute and at the same time produce enough financial information to interest groups and entrepreneurs themselves.

This study can be useful for those who need to easily and quickly search information about the changes in the accounting act. This study can be continued in the spring or summer of 2017 and to find out how have opinions changed and have the changes in the act produced any benefits.

---

Keywords: Accounting act, reform, Financial statement, small business, micro business, directive

## SISÄLLYS

|     |  |    |
|-----|--|----|
| 1   | JOHDANTO .....   | 6  |
| 2   | KIRJANPITOLAIN UUDISTUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET .....  | 8  |
| 3   | UUDEN KIRJANPITOLAIN KESKEISET MUUTOKSET .....   | 11 |
| 3.1 | “Pienet ensin” .....   | 12 |
| 3.2 | Erytishelpotukset luonnolliselle henkilölle sekä mikroyhdistyksille ja – säätiöille .....        | 13 |
| 3.3 | Olenaisuus tilinpäätösperiaatteeksi .....  | 16 |
| 3.4 | Pienkonsernipoikkeus konsernitilinpäätöksestä ja – toimintakertomuksesta .....                   | 17 |
| 3.5 | Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys .....  | 17 |
| 3.6 | Muutokset arvostus- ja jaksotussäännöksiin .....   | 18 |
| 3.7 | Muutokset tilinpäätöserissä .....  | 20 |
| 3.8 | Vaikutukset osakeyhtiölakiin ja PIE-yhteisön määritelmä .....                                    | 21 |
| 4   | VALTIONEUVOSTON ASETUS PIEN- JA MIKROYRITYKSEN TILINPÄÄTÖKSESSÄ<br>ESITETTÄVISTÄ TIEDOISTA ..... | 22 |
| 5   | KIRJANPITOLAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ .....                                  | 24 |
| 6   | JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA .....   | 29 |
|     | LÄHTEET .....  | 33 |
|     | LIITTEET .....   | 35 |

# 1 JOHDANTO

Tutkimuksen aiheena on 1.1.2016 voimaan astunut kirjanpitolain uudistus. Työssä tutkitaan kirjanpitolain muutoksia ja niiden vaikutuksia taloushallinnon järjestämiseen käytännössä. Tavoitteena on avata merkittävimpien muutosten sisältöä ja selvittää, kuinka taloushallinnon ammattilaiset ovat uudistuksiin valmistautuneet, minkälaisia ajatuksia ne herättävät ja miten he uskovat uudistusten vaikuttavan yritysten toimintaan sekä heidän omaan toimintaan.

Työn tarkoituksena on selvittää vastaukset seuraaviin kysymyksiin:

- Minkälaisia muutoksia kirjanpitolakiin on tullut sovellettavaksi 1.1.2016 alkaen?
- Mikä on muutosten tavoite?
- Kuinka taloushallinnon ammattilaiset ovat valmistautuneet uudistuksiin?
- Minkälaiset käytännön vaikutukset uudistuksella tulee olemaan?
- Minkälaisia ajatuksia uudistukset herättävät?

Kysymysten avulla on tarkoitus selvittää kirjanpitolain uudistuksen lähtökohdat ja tavoitteet sekä avata sovellettavaksi tulevien uusien pykälien sisältöä kohta kohdalta eteenpäin. Tarkoituksen mukaisinta olisi ollut henkilöhaastattelut tilitoimistoissa, mutta tilinpäätösajankohdan vuoksi se ei ole mahdollista. Sen sijaan haastattelut toteutettiin kyselylomakkeen avulla webropol-työkalun avulla. Kyselyn avulla selvitetään, kuinka uudistuksiin on valmistauduttu, minkälaisia ajatuksia ne herättävät ja minkälaisia vaikutuksia niillä voisi käytännössä olla. Uutta kirjanpitolakia on mahdollista soveltaa heti 1.1.2016 alkaen vuoden 2015 tilinpäätöksiä tehtäessä, joten asia on hyvin ajankohtainen taloushallinnon ammattilaisillekin.

Toimeksiantajana työlle toimii Oulun ammattikorkeakoulu eikä sillä ole varsinaista työelämätoimeksiantajaa. Tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista tutkimusta. Työn teoriapohja nojautuu EU-direktiiviin 2013/34/EU, hallituksen esitykseen HE 89/2015 sekä kirjanpitolakiin (KPL). Työn teoriapohjaa täydentävät aiheesta kirjoitetut ajankohtaiset artikkelit ja julkaisut. Painettua kirjallisuutta aiheeseen liittyen ei vielä ole julkaistu, joten aineisto tulee olemaan hyvin pitkälti sähköisessä muodossa. Työn empiriaosuus perustuu kyselyjen vastauksiin, joten vastaajien aktiivisuudella on suuri merkitys työn onnistumisen kannalta.

Opinnäytetyön toisessa luvussa kerrotaan kirjanpitolain uudistuksen taustasta ja konkreettisista tavoitteista. Kolmas luku syventyy uudistuksen keskeiseen sisältöön. Siinä käydään kohta kohdalta läpi merkittävimpiä uudistuksia kirjanpitolaissa. Ensimmäisessä alaluvussa kerrotaan ”pienet ensin”-periaatteen mukaisista helpotuksista pienyrityksille sekä uusista yritysten luokkarajoista. Seuraava alaluku syventyy luonnollista henkilöä sekä mikroyhdistyksiä ja – säätiöitä koskeviin erityishelpotuksiin. Olennaisuusperiaate on tunnettu termi taloushallinnossa. Uudistuneen lain myötä se nousee lain tasolle. Tästä kerrotaan alaluvussa 3.3. Seuraavaksi käsitellään pienkonserneille tulleita helpotuksia. Helpotusten ansiosta konsernitilinpäätösvelvoite poistuu pienkonserneilta. Tämä muutos aiheuttaa muutoksia myös osakeyhtiölakiin. Taloushallinnon sähköisellä aikakaudella säädökset kirjanpidon menetelmiin ja säilytystapoihin olivat vanhassa kirjanpitolaissa kehityksen tiellä. Uuden lain mukana lakiin kirjatut esteet taloushallinnon digitalisoitumiselle on poistettu ja näistä kerrotaan viidennessä alaluvussa. Seuraavat kaksi alalukua käsittelevät arvostus- ja jaksotussäännösten muutoksia sekä muutoksia tilinpäätöserissä. Viimeisenä kolmannessa luvussa kerrotaan vaikutuksista osakeyhtiölakiin sekä selitetään uutta PIE-yhteisöä. Neljännessä luvussa käydään läpi valtioneuvoston asetusta pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä vaadittavista tiedoista. Viides luku puolestaan käsittelee kyselyn tuloksia.

## 2 KIRJANPITOLAIN UUDISTUKSEN TAUSTA JA TAVOITTEET

Euroopan parlamentissa huoli byrokratian raskaudesta pienyrityksiä kohtaan huomioitiin ensimmäisen kerran vuonna 2008, jolloin parlamentissa keskusteltiin, kuinka pienyritysten toimintaa voitaisiin tukea lainsäädännön voimin. Vuonna 2008 lanseeratun ”small business act” hankkeen tarkoituksena oli etsiä keinoja pk-yritysten tukemiseen. Euroopan komissio ryhtyi parlamentin pyynnöstä tarkastamaan tilinpäätösdirektiivejä, jonka tuloksena vuonna 2013 syntyi uusi direktiivi. Kesäkuussa 2013 Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat direktiivin 2013/34/EU, joka kosketti tietäntyyppisten yritysten vuositilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja niihin liittyviä kertomuksia. (EUR-lex 2013, viitattu 1.2.2016.) Direktiivi määrää tavoitteista, joihin kaikkien EU-maiden on yllettävä. Kukin jäsenmaa saa kuitenkin itse päättää lait, joiden avulla direktiivin määräykset toteutetaan. Ennen kuin direktiiviä voidaan soveltaa, täytyy se ensin hyväksyä osaksi kansallista lainsäädäntöä. (EUR-lex 2015, viitattu 21.2.2016.)

Eurooppalainen yritys rakenne koostuu hyvin pitkälti pienistä ja keskisuurista yrityksistä. Kaikista Euroopan Union alueella olevista yrityksistä 99 prosenttia on mikroyrityksiä tai pienyrityksiä. Yritysten määrä on noin 21 miljoonaa ja ne työllistävät yhteensä noin 133 miljoonaa ihmistä. (Euroopan parlamentti 2015, viitattu 11.2.2016.) Näiden merkitys talouden ja työllisyyden kehittymisen kannalta on kiistämättä suuri. Suomessa vuonna 2012 toimi yhteensä 219 234 vertailukelpoista yritystä, joista 96,4–97,8 % yrityksistä alittaa pienyrityksille vaaditun direktiivin mukaisen vähimmäistason. Mikäli raja-arvoina käytetään direktiivin mukaisia enimmäisarvoja, kuuluu pienyrityskategoriaan 97,2–98,2 prosenttia vertailukelpoisista yrityksistä. Mikroyrityksiksi puolestaan lukeutuu 76,5–85,1 prosenttia yrityksistä. Vertailukelpoisten yritysten joukosta on rajattu pois pankit ja vakuutuslaitokset, alkutuotannon ja järjestötoiminnan harjoittajat sekä julkiseen hallintoon luettavat toimijat. Määrään ei myöskään lasketa ammatinharjoittajia, jotka eivät laadi tasetta. (Eduskunta 2015a, viitattu 3.2.2016.)

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 7.8.2013 työryhmän tutkimaan kirjanpitolain ja siihen liittyvän sektorilainsäädännön muutostarpeita. Työryhmän tarkoituksena oli laatia toimenpideehdotukset tilinpäätösdirektiivin käyttöönottamiseksi, jotta Suomi täyttäisi velvollisuutensa Euroopan Unionin sopimuksen mukaisesti. Lähtökohdaksi työryhmälle annettiin direktiivin mahdollistamien helpotusten ja vapautusten hyödyntäminen. Heidän tehtävänä oli myös arvioida Suomen kirjanpitolainsäädännön tarkoituksenmukaisuutta verrattuna direktiiviin. Työ-

ryhmän tuli myös selvittää, kuinka kirjanpitovelvollisten hallintokäytänteitä voisi helpottaa säännöksiä ja menettelyjä yksinkertaistamalla. Työryhmän täytyi arvioida myös mahdollisuuksia helpottaa tilinpäätöstietojen toimittamiseen liittyvää viranomaisasiointia yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi lainsäädännön ja tietotekniikan tarjoamien mahdollisuuksien avulla. Uudessa direktiivissä on myös mukana pakottava säädös luonnonvaroja hyödyntäville yrityksille. Öljy-, kaasu ja kaivannaisteollisuutta sekä puunhakkuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten tulee ilmoittaa eri maiden viranomaisille suorittamansa maksut. Työryhmän tehtävänä oli ehdottaa, kuinka nämä velvoitteet tulisi ottaa käyttöön Suomessa. (TEM 2014, viitattu 1.2.2016.)

Syksyllä 2015 hallitus esitti eduskunnalle hyväksyttäväksi lain kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaismaksujen julkistamista koskevaksi laiksi. Tilinpäätösdirektiivi tulee ottaa käyttöön kaikissa jäsenmaissa 20.7.2015 mennessä. Kuitenkin direktiivi tulee pakottavasti sovellettavaksi vasta 1 päivänä tammikuuta 2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla. Halutessaan kirjanpitovelvollinen saa soveltaa muutoksia jo vuoden 2015 tilinpäätöstä laadittaessa, kun laki on tullut voimaan. (Eduskunta 2015a, viitattu 1.2.2016.) Alla olevassa kuviossa 1 näkyy direktiivin matka kirjanpitolain laiksi.



*KUVIO 1. Direktiivin valmistelu laiksi*

Euroopan komission tavoitteena on keventää yritysten hallinnollista taakkaa. Komission tavoitteiden mukaan direktiivillä voitaisiin saavuttaa EU-tasolla noin 1,7 miljardin euron säästöt. Komission mukaan pienyrityksille suunnatut helpotukset toisivat tästä säästöstä 1,5 miljardin osuuden ja yrityskokojen muutoksella saataisiin aikaan 0,2 miljardin vuotuiset säästöt. Hallituksen esityksen mukaan taloudellinen vaikutus suomalaisille yrityksille ei kuitenkaan ole merkittävä, sillä direktiivin mukaiset helpotukset ovat olleet Suomessa jo laajalti käytössä. Merkittävin etu direktiivistä tulee

olemaan yrityksille, jotka uusien kokorajojen myötä siirtyvät pien- tai mikroyritysluokkiin. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.)

Kirjanpitolain menetelmäsäännösten muutos mahdollistaa kirjanpitolainsäädännön osalta kirjanpidon ja raportoinnin automatisoinnin ja tietotekniikan maksimaalisen hyödyntämisen. Hallitus tuo esityksessään esille myös harmaan talouden torjuntaan liittyvän parannuksen direktiivin voimaan tulemisen myötä. Kirjausketjun vaatimuksen ulottaminen myös viranomaisilmoituksiin ja -raportteihin sekä kirjanpidon tarkastelun esteettömyyden vaatimus helpottavat viranomaisten ja tilintarkastajien työtä harmaan talouden torjunnassa. Nykyaikaisia ohjelmistoja käyttäville yrityksille näistä muutoksista ei pitäisi syntyä merkittäviä kustannuslisiä, kun taas kustannussäästöt pidemmällä aikavälillä voivat olla näkyviä, jos automaatio saadaan täysin hyödynnettyä. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.)

### 3 UUDEN KIRJANPITOLAIN KESKEISET MUUTOKSET

Voimaantulevan uuden EU-direktiivin tarkoituksena on ennen kaikkea tukea pk-yritysten toimintaa. Uuden direktiivin tarkoituksena on vähentää pienten yritysten hallinnollista taakkaa useilla pienyrityksiin kohdistuvilla tilinpäätös- ja toimintakertomushelpotuksilla. Osa helpotuksista on jäsenmaita pakottavia, jolloin ne on otettava käyttöön vähintään vähimmäissäädösten mukaisesti ja osassa uudistuksissa jäsenvaltioilla on vapaus valita, otetaanko helpotuksia käyttöön olleenaan. Uudistus tulee myös muuttamaan pienyrityksen raja-arvoja suuremmaksi sekä tuo uutena ryhmänä mikroyritys –ryhmän. (Eduskunta 2015a, viitattu 1.2.2015.) Merkittävimmät muutokset kirjanpitolaissa tulevat kirjanpitolain lukuihin 1-6. Alla olevassa taulukossa 1 ne on esitettyinä lukukohtaisesti.

TAULUKKO 1. Kirjanpitolain keskeisimmät uudistukset. (Lehtomäki, 2016. Viitattu 20.2.2016.)

| <b>Luku 1: Yleiset säännökset</b>  | <b>Luku 2: Liiketapahtumien kirjaaminen ja kirjanpitoaineisto</b>   | <b>Luku 3: Tilinpäätös ja toimintakertomus</b>                         |
|--|---|--|
| Luonnollisen henkilön oikeus yhdenkertaiseen kirjanpitoon ja tilinpäätöksen laatimatta jättämiseen | Kirjausajankohdille ei enää tarkkoja määritelmiä, linkittyy annettaviin viranomaisilmoituksiin ja johdon valvontavollisuuteen | Lukuisia helpotuksia mikro- ja pienyrityksille tilinpäätöksissä        |
| Uudet kokoryhmät yrityksille ja konserneille   | Laskuperuste mukaan sallittuihin kirjausperusteisiin  | Olenaisuusperiaate laiksi  |
| PIE-yhteisön määritelmä  | Kirjausketjun todennettavuus molempiin suuntiin   | Paperisen tasekirjan pakko poistuu                                     |
| Kirjanpitoaineiston säilytysmuoto ja -paikka vapautuvat  | Liitetietotosite tositelajiksi  | Suojasatama mikroyrityksille   |
| <b>Luku 4: tilinpäätöseriin liittyvät määritelmät</b>  | <b>Luku 5: arvostus ja jaksotussäännökset</b>   | <b>Luku 6: Konsernitilinpäätös</b>                                     |
| Liikevaihdon sisältö ei enää sidoksissa yrityksen varsinaiseen toimintaan                          | Rahoitusleasingin sekä sijoituskiinteistön ja arvopaperien käypään arvoon arvostaminen  | Mikro- ja pienkonsernit vapautuvat konsernitilinpäätöksen laadinnasta. |
| ”Satunnaiset erät” poistuu tuloslaskelmalta – ”konserniavustukset” tilalle                         | Aineettomien hyödykkeiden poisto aika 10 vuoteen  |  |
| Oikeus aktivoida vaihtomaisuuden hankinnan korokomenot   | Oikeus merkitä pääomalaina omaan pääomaan IFRS-standardien mukaisesti   |  |
| Oman osakkeen merkitsemiskielto taseeseen  | Kehittämismenojen aktivointi vähentää jaettavan vapaan oman pääoman määrää  |  |

### 3.1 “Pienet ensin”

Pienten ja keskisuurten yritysten merkitys Euroopan Unionin taloudessa on merkittävä. “Pienet ensin” –periaate on lähtenyt liikkeelle ajatuksesta, että tukemalla pienyrityksiä ja -yrittäjyyttä voidaan vaikuttaa positiivisesti talouskasvuun ja työpaikkojen luontiin. Vuonna 2008 laitettiin alulle ”small business act”-aloite, jonka keskeisenä tavoitteena oli tukea pk-yritysten toimintaa. ”Small business act” hankkeen myötä EU:ssa luotiin toimenpidepaketti, jonka tarkoituksena oli etsiä keinoja talouskasvun tukemiseksi. Sisämarkkinoiden toimenpidepaketti sisälsi keinoja pk-yritysten toiminnan tukemiseen ja yritystoiminnan perustamisen helpottamiseen. Yhtenä toimenpideehdotuksena oli tilinpäätösstandardien yksinkertaistaminen. (EUR-lex 2013, viitattu 1.2.2016)

Pienet ensin –periaatteen mukaiset helpotukset ovat jäsenvaltioita pakottavia velvoitteita. Jäsenvaltiot eivät voi ilman verolaillista perustetta tiukentaa direktiivin mukaisia vaatimuksia liitetiedoissa, tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa vaadittavasta informaation sisällöstä. Periaatteen myötä yritysten kokoluokat menevät uusiksi ja uutena ryhmänä mukaan tulevat mikroyritykset. Vanha kirjanpitolaki sääti 3 luvun 9 pykälän 2 momentissa pienyrityksen ylärajaksi taseen osalta 3,65 miljoonaa euroa, liikevaihdon osalta 7,3 miljoonaa euroa sekä työntekijöiden lukumäärässä 50 henkilöä. Suomessa pienyrityksen kokorajat korotetaan direktiivin maksimirajojen mukaisiksi eli tase voi olla 6 miljoonaa euroa ja liikevaihto 12 miljoonaa euroa. Pienyritys saa ylittää kyseisiä rajoja korkeintaan yhden päätyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella. (Eduskunta 2015a, viitattu 1.2.2016.)

Uusi direktiivi tuo helpotusta pienyrityksille erityisesti tilinpäätöksessä vaadittavien liitetietojen osalta. Uusi direktiivi asettaa pienyrityksille kahdeksan kohdan luettelon pakollisista liitetiedoista. Jäsenvaltioilla on kuitenkin vapaus ottaa käyttöön enintään viisi muuta liitetietovaatimusta näin halutessaan artiklan 16 kohdan 2 säädösten mukaisesti. Tuloslaskelman ja taseen osalta kullakin jäsenvaltiolla pysyy oikeus päättää, salliiko se oikeuden pienyrityksille tuloslaskelman ja taseen esittämisestä lyhennettynä. Myös toimintakertomuksen osalta jäsenvaltiot saavat käyttää omaa harkintaansa lyhennetystä muodosta. (EUR-LEX 2013, viitattu 3.2.2015.)

Pienet ensin – periaate tuo jäsenvaltioille mahdollisuuden ottaa käyttöön erityisiä helpotuksia mikroyrityksille. Mikroyrityksellä tarkoitetaan yrityksiä, jotka päätyneellä ja sitä edeltäneellä tilikaudella ylittävät korkeintaan yhden seuraavista rajoista: tase 0,35 miljoonaa euroa, liikevaihto 0,7 miljoonaa euroa sekä työntekijöiden keskimääräinen lukumäärä 10. Yksi mikroyrityksiä koskevista huojennuksista on niin sanottu suojasatamasäännös. Sen mukaan yrityksen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kirjanpitovelvollisen taloudellisesta tuloksesta ja asemasta, kun se on tehty mikroyrityshuojennuksia noudattaen. Näin ollen 4.3 artiklan mukainen yleinen vaatimus lisätietojen antamisesta oikean ja riittävän kuvan turvaamiseksi ei koske mikroyrityksiä ollenkaan. Mikäli mikroyrityksen tilinpäätös on laadittu direktiivin mukaisesti, ei sitä voida moittia oikean ja riittävän kuvan vaatimuksen perusteella. Mikroyrityksen on esitettävä tilinpäätöksen liitteenä 13 kohdan liitetiedot, jotka on lueteltu valtioneuvoston asetuksessa pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA). Suomessa ei siis hyödynnetty mahdollisuutta 8 kohdan lisätiedoista, vaan oikeus viiteen lisäkohtaan otettiin käyttöön suomalaisessa lainsäädännössä. (Eduskunta 2015a, viitattu 3.2.2016.) Taulukossa 2 kuvataan, kuinka yritykset jakautuvat mikro-, pien- ja suuryritysluokkiin 1.1.2016 alkaen.

*TAULUKKO 2. Uudet yritysluokkien kokorajat (Eduskunta 2015b, viitattu 3.2.2016.)*

|                    | <b>Taseen<br/>Loppusumma<br/>EUR</b> | <b>Liikevaihto<br/>EUR</b> | <b>Henkilöstön<br/>lukumäärä</b> | <b>Päätyneellä ja sitä<br/>edeltäneellä tilikaudella</b> |
|--------------------|--------------------------------------|----------------------------|----------------------------------|--|
| <b>Mikroyritys</b> | <b>350 000</b>                       | <b>700 000</b>             | <b>10</b>                        | <b>Korkeintaan yksi kohta ylittyy</b>                    |
| <b>Pienyritys</b>  | <b>6 000 000</b>                     | <b>12 000 000</b>          | <b>50</b>                        | <b>Korkeintaan yksi kohta ylittyy</b>                    |
| <b>Suuryritys</b>  | <b>20 000 000</b>                    | <b>40 000 000</b>          | <b>250</b>                       | <b>Vähintään kaksi kohtaa ylittyy</b>                    |

Mikro- ja pienyrityksillä näistä kolmesta raja-arvosta saa ylittyä korkeintaan yksi päätyneeltä ja sitä edeltäneellä tilikaudella. Suuryrityksen puolestaan täytyy ylittää vähintään kaksi kolmesta raja-arvosta päätyneellä tilikaudella ja sitä välittömästi edeltäneellä kaudella. (Eduskunta 2015b, viitattu 3.2.2016)

### **3.2 Erityishelpotukset luonnolliselle henkilölle sekä mikroyhdistyksille ja – säätiöille**

Ammatinharjoittaja on saanut soveltaa maksuperusteista yhdenkertaista kirjanpitoa jo vanhan kirjanpitolain voimassaoloaikana. Uudessa kirjanpitolaisissa tarjotaan myös liikkeenharjoittajille

mahdollisuus kirjanpidon tekemiseen yhdenkertaisena ja maksuperusteisena. Hallitus katsoi esityksessään, että oikeudellinen asema liikkeenharjoittajilla on sama kuin ammatinharjoittajillakin. Liikkeenharjoittaja vastaa toiminnastaan omalla henkilökohtaisella omaisuudella, joten liikkeenharjoittajien toiminnan ei voida katsoa eriytyvän henkilökohtaisesta taloudesta samalla tavalla kuin erillisyhtiöiden. Näin ollen on perusteltua sallia samanlaiset oikeudet myös liikkeenharjoittajille kuin ammatinharjoittajille. (Eduskunta 2015a, viitattu 13.2.2016.)

Uuden kirjanpitolain luvun 1 kohdan 1 a § mukaan liikkeen- tai ammatinharjoittaja voi tehdä kirjanpitoa yksinkertaisena, mikäli kahdella viimeisellä tilikaudella korkeintaan yksi seuraavista rajoista ylittyy: taseen loppusumma 100 000 euroa, liikevaihto 200 000 ja palveluksessa keskimäärin kolme henkilöä. Merkinnät liiketapahtumista tulee kuitenkin tehdä siten, että ostovelat ja myyntisaamiset ovat kirjanpitovelvollisen selvitettävissä ja kirjanpidosta on mahdollista saada tarvittavat tiedot verovelvollisuuden täyttämiseksi. (KPL 1336/1997 1:1a §.) Halutessaan mikrokoiset yritykset voivat jättää tilinpäätöksen laatimatta kokonaan. Tämä edellyttää kuitenkin, että tilikautena on kalenterivuosi. Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen voi kuitenkin kostautua myöhemmin, mikäli esimerkiksi pankki tai Kela sitä vaatii. Jälkikäteen laadittuna tilinpäätöksen laatiminen voi tulla kovin työlääksi ja kalliiksi. Tilinpäätöksen laatimatta jättämisen tilalle KLT Leena Rekola-Nieminen ehdottaa Tilisanomien artikkelissaan suoriteperusteisen taseen ja tuloslaskelman laatimista ilman liitetietoja, jolloin EVL:n velvoittama suoriteperusteinen veroilmoitus on helppo laatia, ja pankille tai Kelalle on tarvittaessa antaa edes tuloslaskelma ja tase. (Rekola-Nieminen, 2016. s.65–66.)

Mikäli liikkeenharjoittajalla on ollut aikaisemmin käytössä niin sanottu murrettu tilikausi eli 12 kuukauden ajanjakso, joka ei kuitenkaan ole kalenterivuosi, täytyy hänen edelleen tehdä kirjanpito kaksinkertaisena sekä laatia tilinpäätös tilikauden loputtua, mikäli murretusta tilikaudesta ei haluta luopua. Alkuperäisessä hallituksen esityksessä esitettiin kalenterivuotta pakolliseksi tilikaudeksi liikkeen- ja ammatinharjoittajille. Eduskunnan talousvaliokunta kuitenkin muutti esitystä siten, että murretun tilikauden mahdollisuus säilyy edelleen sekä ammatin- että liikkeenharjoittajilla kuitenkin tilinpäätösvelvollisuus ja kirjanpidon kahdenkertaisuus huomioon ottaen. Mikäli hallituksen esitys olisi säilynyt ja tilikaudeksi olisi muutettu kalenterivuosi, olisi tämä voinut tarkoittaa merkittäviä lisäkuluja ammatin- tai liikkeenharjoittajille verotuksen muodossa. Tilikauden vaihtaminen olisi voinut aiheuttaa tilikauden pituuden kasvun yli 12 kuukaudeksi, joka puolestaan tarkoittaisi progressiivisen henkilöverotuksen takia korkeampaa kokonaisverotuksen tasoa, koska

verotettavaa tuloa kerkeää kertyä enemmän kuin 12 kuukauden aikana. (Sirkiä 2015, viitattu 13.2.2016.)

Aiemmin kirjanpitolaissa oli kansallinen poikkeussäännös maatilataloutta harjoittaville, joka salli maksuperusteisuuden heidän kirjanpidossaan yritysmuodosta riippumatta. Tämä kansallinen säännös poistetaan uudesta kirjanpitolaista, koska sen katsotaan olevan direktiivin vastainen. Mikroluokkaan kuuluvat säätiöt ja yhdistykset voivat puolestaan laatia tilinpäätöksensä uuden kirjanpitolain voimaan astuttua maksuperusteisesti. Hallitus on katsonut, että taloudellisen tuloksen tekeminen on toissijaisessa asemassa verrattuna niiden varsinaiseen toimintaan. Mikroyhdistyksen on kuitenkin maksuperusteisen tilinpäätöksen laatiessaan velvollisuus ilmoittaa liitetietona taseeseen merkitsemättömät olennaiset osto- ja myyntisaamiset sekä muutokset vaihtomaisuudessa ja pysyvissä vastaavissa. Myös vieraan pääoman korkojen ja lomapalkkavarausten suoriteperusteiset määrät on ilmoitettava liitetiedoissa. (Eduskunta 2015a, viitattu 3.2.2016) Käytännössä näiden liitetietovaatimusten takia tilinpäätös muuttuu melko lailla suoriteperiaatteen mukaiseksi, joten monessa tapauksessa tulee todennäköisesti olemaan helpompaa tehdä tilinpäätös normaaliin tapaan suoritusperusteisesti. Uusi kirjanpitolaki sallii kuitenkin maksuperusteisuuden tilinpäätöksessä vain mikrokokoisille yhdistyksille ja säätiöille, joten mikrokokoiset muut yritykset joutuvat tilinpäätöksen edelleen tekemään suoriteperusteisen mukaan mikäli sen haluavat laatia. (Tikkanen 2016, 22.)

Vaikka kirjanpidon ja tilinpäätöksen saisikin tehdä maksuperusteisesti, verottaja ei kuitenkaan vielä hyväksy arvonlisäveron tilittämistä maksuperusteisen mukaan. Vain yhdenkertaista kirjanpitoa tekevän ammatinharjoittajan on sallittua joissakin tapauksissa käyttää maksuperustetta verotuksessa. (Viitala 2016, viitattu 11.2.2016.) Suoriteperusteisessa verotuksessa arvonlisävero tilitetään siltä kuukaudelta, jolle lasku on kirjattu. Tämä on tuottanut pienille yrityksille hankaluuksia, koska maksuaikojen pidentyessä ne joutuvat maksamaan myynneistään verot ennen kuin ovat saaneet edes suoritusta laskustaan. (Saarinen 2016, viitattu 11.2.2016.) Tutkimusten mukaan 44 prosenttia suomalaisista pk-yrityksistä on sopinut yli 30 päivän maksuajoista. Vajaa 25 prosenttia on puolestaan joutunut turvautumaan jopa 60 päivän maksuajaan. Yrittäjät ovat ajaneet tätä asiaa voimakkaasti ja haluavat pois rahoittajan roolista. (Ojala, 2015. s. 30–33.)

EU:n laskutusdirektiivi 2010/45/EU sallii jäsenvaltioiden ottaa käyttöön maksuperusteisen arvonlisäveron tilittämisen pienyrityksille. Raja tällaiselle pienyritykselle on liikevaihdon osalta 500 000 euroa. Tämänkin direktiivin puitteissa jäsenvaltiolla on kuitenkin optio korottaa liikevaihtoa aina 2

miljoonaan euroon saakka EU:n arvolisäverokomitean suostumuksella. Suomessa asiaa on puitu ministeriötasolla jo vuodesta 2014, mutta vielä ei ole varmaa tietoa, milloin uudistukset tulisivat käyttöön. Käyttöönottoa hidastaa uudistuksen negatiivinen vaikutus käyttöönottovuoden verotuloihin. (Ojala, 2015. s. 30–33.)

### **3.3 Olennaisuus tilinpäätösperiaatteeksi**

Vanha kirjanpitolaki ei tunne erityistä säännöstä olennaisuusperiaatteesta. Olennaisuusperiaate on kuitenkin kuulunut aiemminkin suomalaiseseen kirjanpitokäytäntöön, ja kirjanpitolautakunta onkin kannanotoissaan ahkerasti viitannut kyseiseen periaatteeseen. Uuden direktiivin myötä tämä periaate nousee lain tasolle myös suomalaisessa kirjanpitokäytännössä. Olennaisuusperiaate on jäsenmaita velvoittava pykälä, joten sen suhteen jäsenvaltio ei voi tehdä poikkeusta omassa lainsäädännössään. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.)

Olennaisuusperiaate nousee oikean ja riittävän kuvan antamisveloitteen rinnalle varmistamaan, että tilinpäätöksessä esitetään kaikki tilinpäätökselle merkityksellinen informaatio ja oikean ja riittävän kuvan antamisen kannalta merkityksettömät tiedot voidaan jättää ilmoittamatta. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.) Kirjanpitolaki ei kuitenkaan edelleenkään ota suoraan kantaa siihen, mikä on tilinpäätöksen oikean ja riittävän kuvan kannalta olennaista ja mikä ei. Olennaista tilinpäätöksen kannalta on se vaikuttaako ilmoittamatta jättäminen tai väärin ilmoittaminen tilinpäätöstä ymmärtävän henkilön tulkintaan. (Tilikeskus- yhtiöt 2015, viitattu 9.2.2016.)

Olennaisuuden kannalta on tärkeää pystyä miettimään olennaisuutta taloudellisen informaation käyttäjän näkökulmasta. Tätä informaatiota hyväksikäyttävät esimerkiksi omistajat, rahoittajat ja verottaja, joiden tarvitsemia tietoja ei voi jättää kertomatta vetoamalla olennaisuuteen. Vaadittavan tiedon määrään vaikuttavat olennaisesti esimerkiksi yrityksen omistajapohja; onko yrityksellä vain yksi tai muutama omistaja, jotka toimivat yrityksessä vai onko myös osakkeen- tai osuudenomistajia, jotka eivät yrityksessä varsinaisesti toimi. Tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevat säännökset puolestaan turvaavat esimerkiksi työntekijöiden ja kilpailijoiden tiedontarpeiden täytymistä. Mikroyrityksiä lukuun ottamatta suuri osa yrityksistä joutuu edelleen arvioimaan, kuinka

laajasti tietoja tulee ilmoittaa olennaisuuden periaatteen täyttämiseksi ja mitä saa jättää ilmoittamatta. (Leppiniemi 2015, s. 30–32.)

### **3.4 Pienkonsernipoikkeus konsernitilinpäätöksestä ja – toimintakertomuksesta**

Ennen uutta direktiiviä osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 2 momentti sääti konsernitilinpäätösveloitteen emoyhtiölle silloin, kun se jakaa varoja omistajilleen osinkoina tai muulla osakeyhtiölain 13 luvussa määrättyllä tavalla. Osakeyhtiölaki erityislakina syrjäytti aiemman kirjanpitolain voimassaoloaikana kirjanpitolaissa olleen huojennussäädöksen pienyrityksille. Koska uusi direktiivi on tältä osin jäsenvaltiota velvoittava, ei direktiiviä ankarampaa osakeyhtiölain 8 luvun 9 §:n 2 momenttia voida soveltaa pienyritysten osalta. Uuden kirjanpitolain mukaan konsernitilinpäätöstä ei siis tarvitse laatia pienkonsernissa, mikäli yksikään konsernin yrityksistä ei ole yleisen edun kannalta merkittävä yhteisö. Edes varojen jako ei tuo konsernitilinpäätösveloitetta pienkonsernille. (Eduskunta 2015a 2015, viitattu 9.2.2016.)

Pienkonsernin kokorajat ovat samat kuin pienyrityksille säädetyt direktiivin mukaiset maksimirajavot eli konsernin yritysten yhteenlaskettu liikevaihto saa olla maksimissaan 12 miljoonaa, tase kuusi miljoonaa euroa ja henkilöstön lukumäärä korkeintaan 50 henkilöä keskimäärin tilikautta kohti. Tilinpäätöspäivänä päivänä edellä olevista raja-arvoista vain yksi voi ylittyä. (Aho 2015, viitattu 13.2.2016.)

### **3.5 Kirjanpidon menetelmät, aineistot ja säilytys**

Kirjanpitolain uudistumisen myötä lainsäädännölliset esteet taloushallinnon sähköistämisen tieltä ovat poistuneet. Uusi laki on teknologianeutraali ja sallii kirjanpidon niin paperisena kuin sähköisenäkin. Laki ei enää sisällä juurikaan pakottavia säännöksiä menetelmistä, mikä helpottaa taloushallinnon kehittymistä kohti digitaalisuutta. Uusi direktiivi poistaa vaatimuksen paperisesta tasekirjasta. Tämän tilalta kirjanpitolakiin sisällytetään laaja vastuu luotettavan säilytyksen järjestämisestä kirjanpidolle, aineistolle sekä tilinpäätökselle. Uusi kirjanpitolaki luopuu kirjanpitoaineistojen säilytykseen ja käsittelyyn liittyvistä veloitteista koskien niiden muotoa tai sijaintia. Kirjanpitoja ja aineistoja on kuitenkin pystyttävä tarkastelemaan Suomesta ilman viivettä. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.)

Vaatus sidotusta, paperisesta tasekirjasta poistuu uudistuneen kirjanpitolain voimaantulon myötä. Tasekirjan tilalle tulee vaatimus luetteloita kirjanpidot ja aineistot. Luettelo kirjanpidoista ja aineistosta sisältää tiedot pää- ja osakirjanpidoista sekä tositteiden ja muun kirjanpitoaineiston lajeista. Luettelosta täytyy ilmetä tilinpäätöksen perustana olevien kirjanpitojen, tositteiden ja muiden kirjanpitoaineistojen väliset yhteydet sekä missä ja miten niitä säilytetään. Luettelo kirjanpidoista ja aineistosta voidaan liittää tilinpäätökseen samalla tavalla kuin ennen vanhaan tasekirjan erittelyt ja se allekirjoitetaan tilinpäätöksen allekirjoittamisen yhteydessä. Luettelo tulee säilyttää 10 vuoden ajan ja tilinpäätäjän vastuulla on aineistojen luotettavan säilyttämisen järjestäminen. Hallitus perustelee esityksessään tasekirjan poistamista sillä, että paperinen tasekirja ei enää teknologian kehityksen myötä täytä tarkoitustaan tilinpäätöskokonaisuuden eheyden varmistajana. (Eduskunta 2015a, viitattu 15.3.2016.)

Vanhan kirjanpitolain mukaan kirjauksen on perustuttava päivättyyn ja järjestelmällisesti numeroituun tositteeseen. Uudistus poistaa vaateen tosittien numeroinnista ja mahdollistaa tosittien yksilöimisen muulla vastaavalla tavalla. Käyttöön tulee myös uusi vaatimus uudesta liitetietotositteesta. Tilinpäätöksen liitetietojen perustana ovat asiakirjojen ja laskelmien on oltava tosittien kaltaisina liitetietotositteina ja liitetietojen ja liitetietotositteiden yhteys tulee olla vaikeuksitta todennettavissa. Tällä on tarkoitus varmistaa tilinpäätösten tarkastettavuus sekä kirjausketjun kattavuus myös liitetietojen osalta ja näin varmistaa oikean ja riittävän kuvan antamista tilinpäätöksessä. Kirjausketjun vaatimus ulotetaan koskemaan myös kirjanpidon perusteella annettavia viranomaisilmoituksia kuten vero- ja työnantajailmoituksia. Suorite- ja maksuperusteisen kirjaamisen rinnalle tulee laskuperusteinen kirjaamistapa, jossa olennaista on laskun laatimispäivä. Tämän tarkoituksena on helpottaa kirjanpidon hoitamista käytännössä, sillä verottaja hyväksyy laskuperusteisuuden myös arvonnisäverotuksessa toisin kuin maksuperusteisuuden. (Eduskunta 2015a, viitattu 9.2.2016.)

### **3.6 Muutokset arvostus- ja jaksotussäännöksiin**

Vanhan kirjanpitolain mukaan pääomalaina kuuluu esittää vieraan pääoman eränä taseessa. Vieras pääoma puolestaan esitetään joko lyhytaikaisena tai pitkäaikaisena vieraana pääomana riippuen velan maksuajasta. (Lindfors 2013, viitattu 19.2.2016.) Uudistuneen kirjanpitolain mukaan pääomalaina saadaan merkitä taseen oman pääoman alle erilliseksi eräksi, jos osakeyhtiö tai osuuskunta pitää lainaa oman pääoman luonteisena. Lainan on täytettävä edellytykset, jotka

oman pääoman luonteiselta arvopaperilta vaaditaan IFRS-säännösten mukaan. Muussa tapauksessa pääomalaina on merkittävä entiseen tapaan vieraan pääoman eräksi. Yritys on tekeä itse arvion siitä, täyttääkö pääomalaina edellytykset oman pääomaan merkitsemiseksi. Pääomalainaan saa jatkossakin kuitenkin merkitä vieraan pääoman eräksi, sillä säädös on vain optio eikä velvoite. IFRS-säännösten mukaan lainan oman pääoman ehtoisuuden tunnusmerkkejä ovat:

- lainan takaisinmaksun takasijaisuus,
- eräpäivättömyys; sekä
- lainalle maksettavan tuoton maksu on ollut mahdollista ainoastaan tilanteissa, joissa kirjanpitovelvollisella on ollut mahdollisuus myös osingon maksuun.

Mikäli laina ei edellä mainittuja ehtoja pysty täyttämään tai kirjanpitovelvollinen ei muulla tavoin voi oman pääoman ehtoisuutta todentaa, on pääomalaina merkittävä vieraaseen pääomaan. Hallituksen esityksen mukaan pääomalainan merkitsemisellä ei ole merkitystä arvopaperin verotuskäsittelyyn. (Eduskunta 2015a, viitattu 19.2.2016.)

Aiemmin kirjanpitolaki on rajoittanut kehittämismenojen aktivointia erityisen varovaisuuden periaatteen mukaisesti. Uuden direktiivin myötä tämä rajoite kuitenkin poistuu kirjanpitolaista, sillä direktiivi määrää kehittämismenojen poistamisesta vaikutusaikanaan, pidemmällä ajalla tuloa tuottavat kehitysmenot on aktivoitava. Aktivoidut kehittämismenot on poistettava enintään kymmenessä vuodessa, mikäli vaikutusaikaa ei voida luotettavasti osoittaa lyhemmäksi. Aiemmin poiston enimmäisaika oli mahdollista olla jopa 20 vuoden pituinen, mikäli se voitiin katsoa hyvän kirjanpitotavan mukaiseksi. Liian suurten aktivointien estämiseksi kirjanpito- ja osakeyhtiölakiin tulee pykälät, jonka mukaan aktivoidut kehittämismenot laskevat jakokelpoisen vapaan oman pääoman määrää. Säädös koskee varojen jakoa osakeyhtiöissä ja osuuskunnissa sekä henkilöyhtiöissä, joissa vastuunalaisena yhtiömiehenä on vain osakeyhtiöitä. Kyseinen säädös on kansallinen, mutta ei hallituksen esityksen mukaan direktiivin vastainen. (Eduskunta 2015a, viitattu 19.2.2016.)

Kirjanpitolain lukuun 5, joka käsittelee arvostus- ja jaksotussäännöksiä on tehty muutamia muutoksia, jotka perustuvat IFRS-standardeihin. Uudistuneen kirjanpitolain mukaan sijoituskiinteistöt ja arvopaperit voidaan arvostaa niiden käypään arvoon ja rahoitusleasingsopimukset voidaan kirjata taseeseen omaisuudeksi. Kirjanpitolaki kuitenkin rajaa käypään arvoon arvostamisen pois mikroyrityksiltä, mikäli ne noudattavat niille tarkoitettuja erityissäädöksiä. Aktivoitujen kehittämis-

menojen, liikearvon ja muiden pitkävaikutteisten menojen maksimipoisto-aika muutetaan vastaamaan EVL:n säännöstä maksipoistoajasta. Aiempi 20 vuoden maksimikausi puolittuu 10 vuoteen. Kuitenkin näiden erien kesken olevat poistokohteet voidaan poistaa vanhan suunnitelman mukaisesti. (Rekola-Nieminen 2015, s. 55–56.)

### 3.7 Muutokset tilinpäätöserissä

Kirjanpitolain uudistus uusii myös hieman eräiden tilinpäätöserien määritelmiä. Aiemmin Liikevaihtoon määriteltiin kuuluvaksi kirjanpitovelvollisen varsinaisesta toiminnasta saadut myyntituotot, joista on vähennetty alennukset ja välittömät verot. Muutetussa laissa varsinaisesta toiminnasta saatujen tuottojen tilalla on määritelmä ”tuotteiden ja palveluiden myynnistä saadut tuotot”. (Eduskunta 2015a, viitattu 19.2.2016.) Hankintamenon määritelmään on puolestaan tehty muutamia muutoksia termistöön. Aiemmin käytetyt ”muuttuvat menot” ja ”välilliset menot” on muutettu muotoon ”välittömät menot” ja ”välilliset menot”. Hyödykkeen hankintameno voidaan lukea hankinnan ja valmistuksen välilliset menot uuden määritelmän mukaan ilman vaatimusta olennaisuudesta. Kustannusten täytyy kuitenkin kohdistua tuotantajaksoon ja menot on voitava selvittää kustannuslaskelman avulla. Myös valmistuksen aikaisten korkojen kohdistaminen hankintameno on nyt mahdollista ilman olennaisuuden vaatimusta. Lisäksi vaihtuviin vastaaviin kuuluvan hankintamenon korotkin voidaan aktivoida. Vaihto-omaisuuden hankintamenon määrittämiseksi FIFO:n, LIFO:n ja painotetun keskiarvon rinnalle tulee oikeus määritellä vaihto-omaisuuden arvo ”muulla yleisesti käytössä olevalla hyvän kirjanpito-tavan mukaisella menettelytavalla”. (Rekola-Nieminen, s. 55.)

Näiden lisäksi kokonaan uutena säännöksenä lukuun tulee pykälä, joka määrää omien ja emoyrityksen osakkeiden ja osuuksien merkitsemisestä taseeseen. Sen mukaan omaa osaketta ei voi merkitä taseeseen. Konsernitaseeseen puolestaan ei saa merkitä ulkomaalaisen tytäryhtiön omaa tai suomalaisen emoyrityksen osaketta. Sama pätee myös osuuskuntiin ja niiden omiin osuuksiin. Esitettäviin tilinpäätöseriin tulee myös muutoksia. Satunnaiset tuotot ja kulut jäävät kokonaan pois tuloslaskelmalta. Näihin liittyvät erät esitetään uudistuneen lain voimaantulon jälkeen liiketoiminnan muissa tuotoissa ja liiketoiminnan muissa kuluissa. Konserniavusta varten tuloslaskelmakaavaan lisätään rivi ”konserniavustukset”. (Rekola-Nieminen, s. 55.)

### 3.8 Vaikutukset osakeyhtiölakiin ja PIE-yhteisön määritelmä

Kirjanpitolain uudistukset tarkoittavat muutoksia myös osakeyhtiölakiin. Pienyrityshelpotusten johdosta osakeyhtiölain 8 luvun 5 pykälään tehdään muutos, joka vapauttaa myös osakeyhtiölaissa pien- ja mikroyrityksen osakeyhtiölain mukaisten toimintakertomustietojen antamisesta. Osakeyhtiölain luvun 8 pykälän 9 kohta, jonka mukaan emoyhtiön on aina laadittava konsernitilinpäätös, kun se jakaa varoja osakkeenomistajille tai se on julkinen osayhtiö. Pykälästä rajataan pois pienkonsernit kirjanpitolain mukaan. (Pwc 2015, viitattu 19.2.2016.) Osakeyhtiölain luvussa 13 käsitellään varojen jakoa. Aiemmin sen mukaan on saanut jakaa vapaan oman pääoman vähennettynä yhtiöjärjestyksen mukaan jakamatta jätettävillä varoilla. Kirjanpitolain uudistus tuo osakeyhtiölakiin pykälän, jonka mukaan vapaasta omasta pääomasta on vähennettävä myös taseeseen aktivoituneet kehitysmenot. (Pwc 2015, viitattu 19.2.2016.)

Uutena asiana kirjanpitolakiin tulee myös säännös yleisen edun kannalta merkittävistä yhteisöistä eli niin sanotuista PIE-yhtiöistä. PIE-yhtiöt ovat yrityksiä, joiden osakkeet, velkakirjat tai muut arvopaperit ovat julkisen kaupankäynnin kohteena. PIE-yhtiöihin kuuluvat myös vakuutusyhtiöt ja luottolaitokset. (Tikkanen 2016, 22). PIE-määritelmä tuo määritelmän mukaisille yhteisöille huomattavia lisävaatimuksia muun muassa liittyen tilintarkastukseen. PIE-yhteisön tilintarkastuksessa tulee sovellettavaksi EU:n tilintarkastusasetus 537/2014. (Raitio 2016, 29.) Uusi lainsäädäntö on otettava käyttöön 2016 vuoden puoleenväliin mennessä (Tem 2016, viitattu 17.2.2016.)

## 4 VALTIONEUVOSTON ASETUS PIEN- JA MIKROYRITYKSEN TILINPÄÄTÖKSESSÄ ESITETTÄVISTÄ TIEDOISTA

1.1.2016 tuli voimaan myös asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (PMA). Asetus määrää kaavat, joiden mukaan pien- ja mikroyritysten on esitettävä tuloslaskelma ja tase sekä listauksen liitetiedoista, jotka mikro- ja pienyrityksen tulee antaa. Mikroyrityksen ei tilinpäätöksellään veloiteta antamaan oikeaa ja riittävää kuvaa, sillä sille riittää, että se esittää PMA:ssa vaaditut liitetiedot. Pien- ja mikroyritysten liitetietovaatimukset eivät juurikaan eroa toisistaan. Pienyrityksen on annettava liitetiedot käyvän arvon soveltamisesta toisin kuin mikroyrityksen, joka ei käypää arvoa voi soveltaa ollenkaan mikroyrityksen tilinpäätöksessä. Asetus määrää 13 kohdan luettelon pakollisista liitetiedoista pienyrityksille. (Rekola-Nieminen, 2015. s. 60–62.)

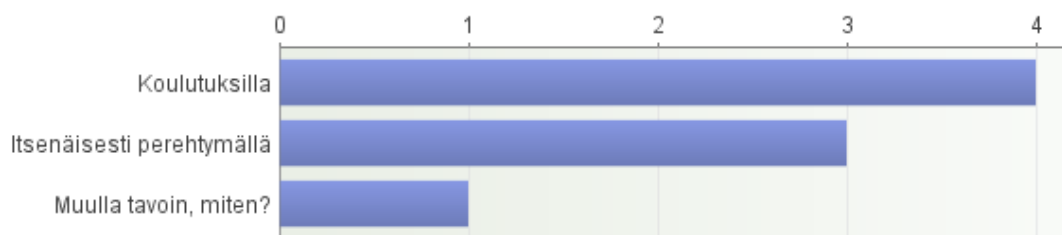
1. *Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet*: Tässä kohdassa on kerrottava tilinpäätöksen laatimisessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät siltä osin kun ne ovat pienyritykselle olleet valinnaisia.
2. *Poikkeukselliset erät*: Liitetietona esitettävä poikkeukselliset tuotto- ja kuluerät, mikäli ne eivät ole epäolennaisia.
3. *Tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat*: Jos tilikauden jälkeen on tapahtunut jotakin olennaista, jota ei tilinpäätöksessä mainita, tulee tieto tästä esittää liitetiedoissa. Tämän lisäksi on esitettävä arvio tapahtuman taloudellisesta vaikutuksesta.
4. *Arvonkorotusrahasto*: Mikäli pienyritys on korottanut pysyviin vastaaviin kuuluvan hyödykkeen hankintamenoa, täytyy sen esittää liitetietona arvonkorotusrahaston muutokset tilikauden aikana, selvitys arvonkorotuksen verovaikutuksista sekä korotettujen kohteiden yhteenlaskettu kirjanpitoarvo ennen korotusta.
5. *Tiedot käypään arvoon merkitsemisestä*: Mikäli pienyritys on arvostanut rahoitusvälineet, sijoitusasunnot tai rahoitusjohdannaiset käypään arvoon tulee näistä antaa selvitys asetuksen vaatimusten mukaisesti.

6. *Pitkääikaiset lainat:* Vieraan pääoman velat, jotka erääntyvät yli viiden vuoden kuluttua, on esitettävä liitetiedoissa.
7. *Annetut vakuudet, taseen ulkopuoliset sitoumukset ja järjestelyt sekä eläkevastuut:* Kirjanpitovelvollisen on esitettävä esineoikeudelliset vakuudet, taseen ulkopuolisten sitoumusten yhteismäärä ja tieto taseen ulkopuolisten järjestelyiden luonteesta ja liiketoiminnallisesta tarkoituksesta sekä niihin liittyvistä riskeistä ja hyödyistä, mikäli ne ovat olennaisia. Myös tieto eläkevastuusta on ilmoitettava, jollei sitä ole siirretty vakuutuslaitokselle.
8. *Emoyrityksen nimi ja kotipaikka*
9. *Lainat toimitusjohtajalle ja hallintoelimiin kuuluville henkilöille sekä heidän puolestaan annetut sitoumukset:* Liitetietona on esitettävä myönnetyt rahalainat sekä lainojen lyhennykset ja lisäykset tilikauden aikana. Myös korko- ja muut lainaehdot tulee esittää tässä yhteydessä. Toimitusjohtajaan ja hallintoelimiin kuuluviin henkilöihin kohdistuvat vakuudet ja vastuusitoumukset sekä eläkesitoumukset.
10. *Liiketoimet intressitahojen kanssa:* Olennaiset intressitahojen väliset liiketoimet on esitettävä liitetietona, mikäli liiketoimia ei ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Liitetiedoissa on kerrottava kuvaus liiketoimesta, rahallisesta määrästä, intressisuhteen luonteesta sekä muista taloudellisen aseman arvioimisen kannalta tärkeistä tiedoista.
11. *Henkilöstön lukumäärä keskimäärin tilikaudella.*
12. *Omien osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset:* Hankintojen perusteet, hankittujen tai luovutettujen osuuksien ja osakkeiden lukumäärä ja nimellisarvo on kerrottava. Myös omista osakkeista tai osuuksista maksettu vastike ja hankittujen sekä hallussa olevien omien osakkeiden tai osuuksien lukumäärä ja nimellisarvo tulee kertoa.
13. *Toimintakertomusta vastaavat tiedot:* Koska pieni kirjanpitovelvollinen ei ole velvoitettu laatimaan toimintakertomusta, tulee liitetietona esittää tilinpäätöksen kannalta merkittävä tieto, joka olisi aiemmin esitetty toimintakertomuksessa. Tämä vaade ei kuitenkaan koske mikroyrityksiä suojasatama säännöksen perusteella.

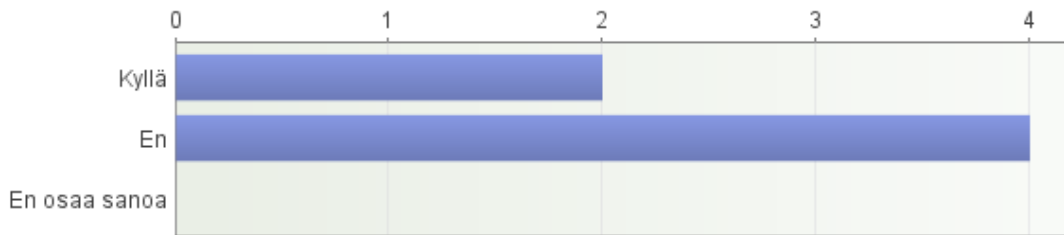
## 5 KIRJANPITOLAIN UUDISTUKSEN VAIKUTUKSET TILITOIMISTOTYÖSSÄ

Opinnäytetyön empiriaosuus oli tarkoitus suorittaa henkilöhaastatteluiden avulla. Kevään tilinpäätöskiireiden vuoksi tämä osoittautui mahdottomaksi tehtäväksi. Kaikki tilitoimistot, joilta haastatteluita pyydettiin, kieltäytyivät haastatteluista. Haastattelut päädyttiin tekemään sähköisenä kyselynä, joka luotiin webpropolilla. Kysely lähetettiin sähköpostitse tilitoimistoille Pohjois-Pohjanmaan alueella. Kysely lähetettiin 25 tilitoimistolle, joista kuuden tilitoimiston edustaja vastasi kyselyyn. Kyselyyn vastanneista tilitoimistoista viisi oli tyypillisiä alle 10 henkilön tilitoimistoja ja yksi vastaajista oli yksin toimiva yrittäjä. Kysely täytyi saada tiivistettyä mahdollisimman lyhyeksi ja nopeaksi, jotta siihen vastattaisiin, jonka vuoksi kyselyn sisällöstä ei voinut saada niin kattavaa kuin olisi ollut tarkoituksenmukaista. Kysymysten oli tarkoitus olla mahdollisimman helposti vastattavia, mutta pyrkimyksenä oli saada mietteitä mahdollisimman laajalti. Tästä syystä päädyttiin tekemään enemmän nopeasti vastattavia kysymyksiä kuin raskaan näköisiä avokysymyksiä. Kysely koostui 14 kysymyksestä, joista yhdeksän oli monivalintakysymyksiä ja viisi avointa kysymystä. Kysymykset käsittelivät uudistusten sisältöä, valmistautumista muutoksiin sekä niiden mahdollisia vaikutuksia käytännössä.

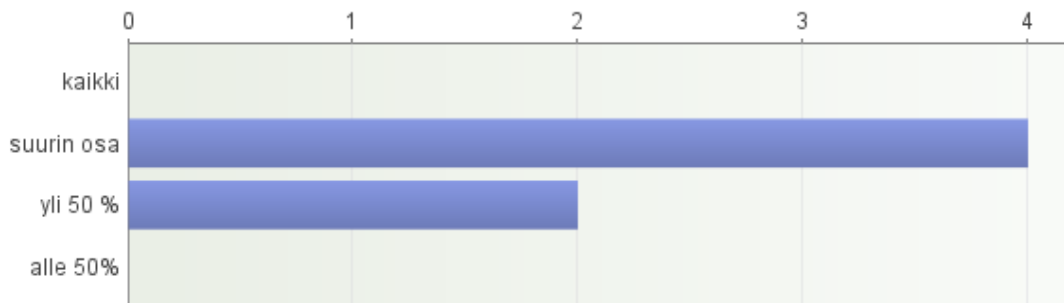
Kyselyn ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, kuinka olette valmistautuneet muutoksiin. Kuudesta vastaajasta neljä oli käynyt kouluttautumassa jonkun ulkopuolisen järjestämässä koulutuksessa. Kolme vastaajista oli tutustunut aiheeseen itsenäisesti, joista kaksi ei ollut käynyt koulutuksessa ollenkaan. Yksi kirjanpitäjästä oli käyttänyt hyväkseen sähköpostiin tulevia tiedotteita, joista mainitsi taxfaxin tiedotteet.



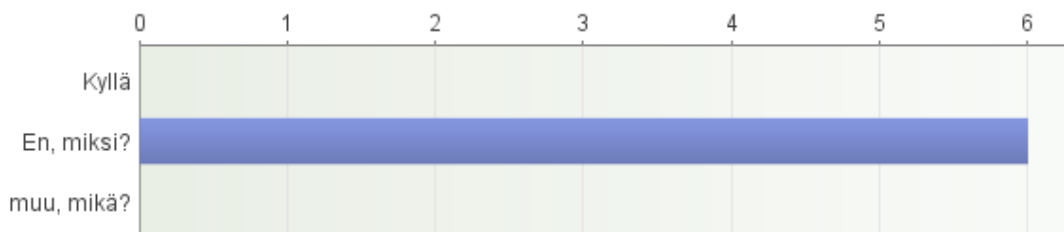
Kun kyselyssä kysyttiin, ovatko he kokeneet saaneensa riittävästi tietoa kirjanpitolain uudistuksesta, koki suurin osa, että ei ole saanut riittävästi tietoa. Neljä vastaajaa kuudesta koki, että tähän mennessä saadut tiedot kirjanpitolain uudistuksesta eivät ole riittävät.



Uudistus suunniteltiin nimenomaan pienyrittäjiä silmällä pitäen. Vastanneiden kirjanpitäjien asiakkaista yli 50 prosenttia kuuluu mikroyrityskategoriaan. Neljä vastaajaa kuudesta ilmoitti mikroyrityksiä olevan suurin osa asiakkaista. Vastaajat voisivat siis halutessaan soveltaa suurimman osan asiakkaittensa kirjanpidosta hyödyntäen suurimpia helpotuksia.

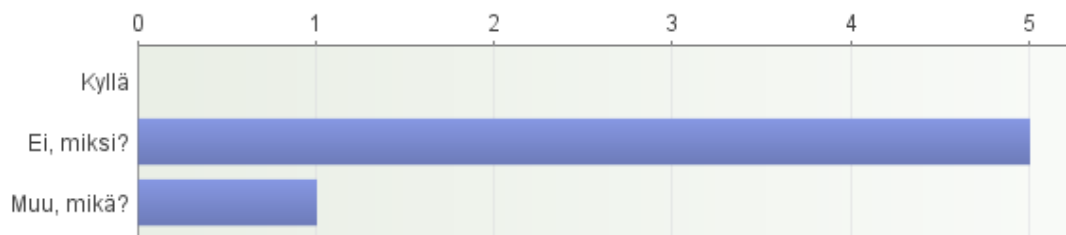


Tilinpäätöksen laatimatta jättäminen liikkeen- ja ammatinharjoittajien kohdalla, jotka kuuluvat mikroyrityskategoriaan sai koko vastaajajoukolta täystyrmäyksen. Kukaan kuudesta vastaajasta ei aio jättää tilinpäätöstä laatimatta. Vastauksissaan he perustelivat tilinpäätöksen tekemistä sen merkityksellä sidosryhmille ja verotukseen. Rahoituspäätöksiä varten tilinpäätösraportti on edelleen tarpeellinen. Osa vastaajista nosti myös esille sen, että verotukseen ei ole tullut helpotuksia, joten vastaavat tiedot tulee antaa verottajalle huolimatta helpotuksista. Heidän mielestään tämän takia tilinpäätöksen laatiminen ei vie yhtään sen enempää aikaa kuin laatimatta jättäminen.

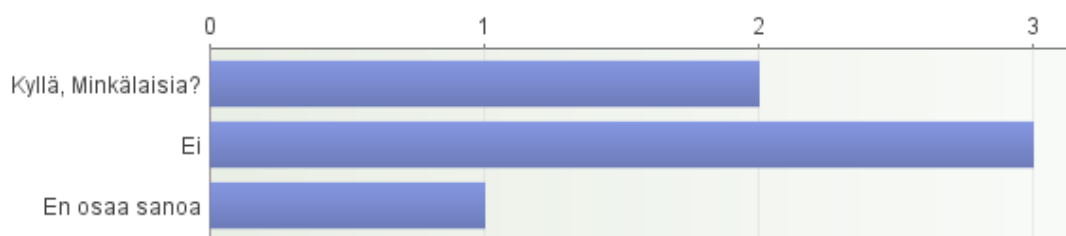


Uudistuksen myötä liikkeen- ja ammatinharjoittajilla on mahdollista tehdä kirjanpitonsa yksinkertaisena mikäli tase ei ylitä 100 000 euroa ja liikevaihto 200 000 euroa. Henkilöstöä saa olla kes-

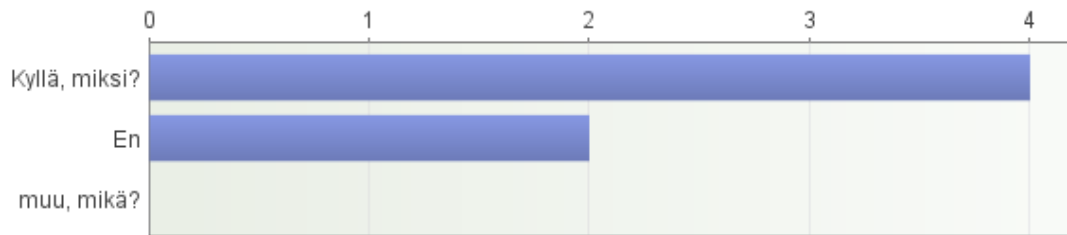
kimäärin 3 henkilöä. Ainoastaan yksi vastaajista väläyttää mahdollisuutta yhdenkertaiseen kirjanpitoon kaikkein pienimmillä asiakkaila, mutta muuten jatketaan normaalisti kahdenkertaisella kirjanpidolla. Muut vastaajat perustelivat kahdenkertaisen kirjanpitotavan jatkamista kirjanpito-ohjelmilla ja yhdenkertaisen kirjanpidon suppeilla tiedoilla. Kirjanpito-ohjelmat kyselyyn vastanneilla on suunniteltu kahdenkertaista kirjanpitoa varten, joten nykyisellä ohjelmistolla kirjanpidon tekeminen olisi mahdotonta. Vastaajat eivät myöskään usko, että yhdenkertaisuus helpottaisi olennaisesti työmäärää, mutta voi vaarantaa oikean kuvan yrityksen varallisuusasemasta.



Kirjanpitolain uudistus aiheuttaa kahdelle vastanneista ohjelmiston päivityksiä. Kolme pystyy jatkamaan entiseen malliin ja yksi ei vielä osannut sanoa, onko päivityksille tarvetta. Ohjelmistojen toimittajat huolehtivat päivitysten asentamisista ohjelmistoihin.



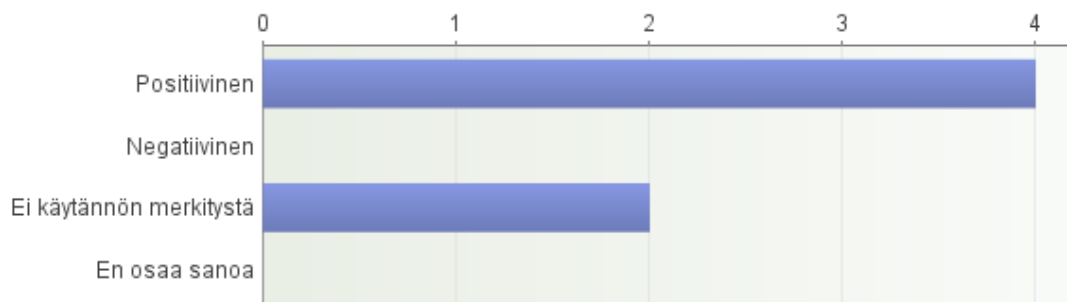
Paperinen tasekirja korvautuu uuden kirjanpitolain mukana luettelolla kirjanpidoista ja aineistoista. Tämäkään radikaali muutos ei tunnu herättävän innostusta alan ammattilaisissa. Kysyttäessä, aiotaanko tasekirja laatia myös tulevaisuudessa, aikoo neljä vastaajista tehdä tasekirjan edelleen vanhaan tapaan. Tasekirjan tekemistä he perustelevat sen arvokkuudella sidosryhmille. Yksi vastaajista kertoo, että tästä eteenpäin tasekirjan suhteen mennään tilannekohtaisesti. Hänen mukaansa pankit ovat vaatineet tasekirjan tähän, mutta verohallinnolla sille ei ole ollut käyttöä. Tasekirjan laatiminen lienee monelle alan ammattilaiselle niin selkärankaan piirtynyt tapa, että sen laatiminen tulee melko lailla itsestään. Tasekirjan tekemiseen tulee varmasti vaikuttamaan paljolti yrityksen tilanne: kuinka paljon eri sidosryhmille tarvitsee tietoa antaa ja kuinka laajasti.



Kysyttäessä mitä he ovat mieltä tasekirjan korvaamisella luettelolla kirjanpidoista ja aineistoista vastasi suurin osa, että eivät näe uudistuksella mitään hyötyä, eivätkä he usko sen korvaavan tasekirjaa. Yksi vastaajista ihmetteli myös, mitä tällä ajetaan takaa, sillä nykyaikaisilla ohjelmistoilla tasekirjan teko käy käden käänteessä. Kaksi vastaajaa oli sitä mieltä, että uudistus on positiivinen ja yksi ei osannut ottaa vielä kantaa aiheeseen. Tasekirjan poistumista hyvänä pitäneet perustelivat näkemystään työmäärän vähenemisellä ja ajansäästöllä. Lienee siis hieman ohjelmistokohtaista, tuottaako tasekirjan tekeminen merkittävästi lisää työtä vai ei.

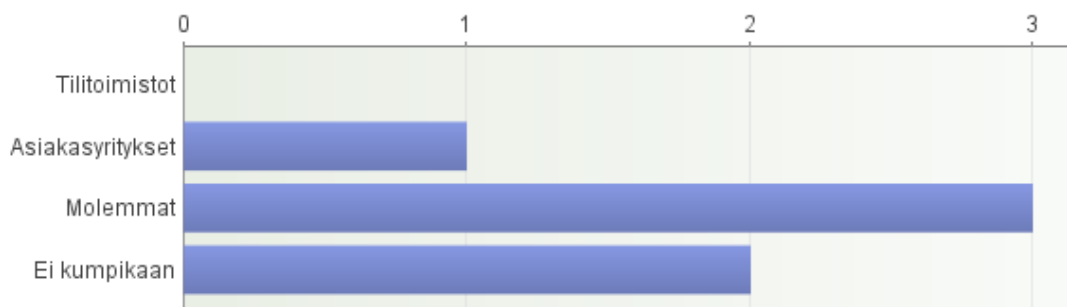
Suojasatama-säännös aiheutti puolestaan mielipiteiden jakautumista. Kaksi vastaajista piti uudistusta hyvänä, kahden mielestä sillä ei ole minkäänlaista käytännön vaikutusta ja kahden mielestä uudistus on negatiivinen. Suojasatamasäännöksen puolestapuhujat ajattelivat, että suojasatamasta ei liene syntyvän merkittävää hyötyä, mutta ei haittaakaan, joten tämän perusteella sen ajateltiin olevan ihan hyvä uudistus. Byrokratian väheneminen kenties helpottaa uusien yrittäjien syntymistä. Suojasatamaan varauksella suhtautuneet perustelivat näkemystään sillä, että suojasatama-säännös ei ole linjassa harmaan talouden torjumisen kanssa. Heidän mielestään ei ole oikein helpottaa tilinpäätöksen laatimista samalla kun yritetään kitkeä pois harmaata taloutta.

Kyselyyn vastanneita pyydettiin arvioimaan kirjanpitolain uudistusta kokonaisuudessaan. Neljä vastaajista arvioi uudistuksen olevan pääosin positiivinen ja kaksi vastaajaa arvioi vaikutusten jäävän merkityksettömiksi. Kenenkään mielestä uudistus ei kuitenkaan ole negatiivinen asia.



Tärkeimpänä uudistuksena vastaajat näkivät byrokratian vähenemisen. Kolme vastaajaa kuudesta piti tätä tärkeimpänä muutoksena. Yksi vastaajista piti konsernitilinpäätösvaatimuksen poistumista pienkonsernilta merkittävimpana ja yhden mielestä maksuperusteisuudesta on eniten hyötyä. Kuudes vastaajista ei nähnyt uudistuksissa mitään merkittävää. Negatiivisimpana he pitivät helpotusten vaikutusta oikean ja riittävän kuvan antamiseen. Myös tasekirjasta luopuminen ja epäselvät verotukselliset seikat häiritsivät vastaajia. Vastaajat arvioivat käytännön hyötyjen tulevan byrokratian vähenemisestä. Pienyrittäjäksi on tulevaisuudessa ehkä helpompaa ryhtyä ja sitä kautta kasvattaa yrittäjien määrää.

Direktiivin tavoitteiden mukaan EU-tasolla olisi mahdollista saavuttaa 1,7 miljardin säästöt. Puolet vastaajista uskoivat, että molemmat voivat tavalla tai toisella hyötyä uudistuksesta taloudellisesti. Yksi vastaajista uskoi sen tuovan kustannussäästöjä pelkästään asiakasyrityksille ja kaksi vastaajista oli sitä mieltä, että uudistuksella ei voi saavuttaa taloudellista hyötyä.



Tällä hetkellä vaikuttaisi siltä, että käytännön vaikutukset taloushallinnon hoitamiseen tulevaisuudessa tulevat olemaan melko pienet. Yleisin mielipide tilinpäätökseen liittyvistä uudistuksista on, että ainakin alkuvaiheessa moni aikoo jatkaa entiseen tapaan myös käytännön työssään. Vastaajat kokevat, että tilinpäätöksellä ja tasekirjalla on niin suuri merkitys sidosryhmille, että säästetyssä työmäärässä ei voiteta kuitenkaan riittävästi. Nykyaikaiset ohjelmistot kuitenkin tuottavat tilinpäätösmateriaalin käden käänteessä, mikäli tilikauden aikainen kirjanpito on hoidettu kunnolla. Enemmistö vastaajista katsoi, että yleinen byrokratian väheneminen on positiivinen asia ja voi parhaimmillaan lisätä pienyrittäjyyttä. Suurinta huolta aiheuttavat pelko oikean ja riittävän kuvan vaarantumisesta sekä harmaan talouden tilasta. Samalla kun harmaata taloutta yritetään kitkeä pois ja tehdään helpotuksia tilinpäätöksessä vaadittaviin tietoihin, on entistä hankalampaa torjua väärinkäytöksiä.

## 6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli perehtyä kirjanpitolakiin tulleisiin uudistuksiin ja selvittää taloushallinnon ammattilaisten mielteitä voimaan tulleista uudistuksista. Teoriaosassa tarkoituksena oli käydä läpi keskeisimmät muutokset kirjanpitolaisissa ja avata niiden sisältöä. Empiirinen osa oli tarkoitus toteuttaa henkilöhaastatteluiden avulla, mutta varsin pian kävi ilmi, että kevään tilinpäätösajan ja haastatteluiden yhteensovittaminen olisi mahdotonta. Varasuunnitelmana luotiin sähköinen kysely Webpropol-työkalun avulla. Kysely koostui 14 kysymyksestä, joista yhdeksän olivat monivalintakysymyksiä ja viiteen kysymykseen joutui vastaamaan sanallisesti. Kyselyn oli tarkoitus olla sopivan tiivis, jotta vastaamisen kynnyks ei nousisi liian korkeaksi. Lähetin kyselyn 25 eri tilitoimistoon Pohjois-Pohjanmaan alueella. Vastauksia kysely tuotti kuusi kappaletta.

Opinnäytetyö jakautuu teoria- ja empiriaosiin. Teoriaosa sisältää raportin kirjanpitolakiin tulleista muutoksista ja empiriaosuus koostuu kyselytutkimuksen tulosten havainnoinnista. Kirjanpitolain uudistus toi mukanaan lukuisia helpotuksia etenkin pienyritysten raportointivelvollisuuksiin. Yksi merkittävistä uudistuksista on yritysluokkien kokoihin tulleet muutokset. Uutena yritysyryhmänä mukaan tuli mikroyritys-luokka, jonka rajoihin kuuluvien yritysten raportointivaatimuksiin helpotukset kohdistuvat voimakkaimmin. Myös pienyritysten raja-arvoja nostettiin uudistusten myötä, ja Suomessa päätettiin korottaa luokkaa EU-direktiiviin maksimin mukaiseksi kattaen näin ollen lähes kaikki suomalaiset yritykset. Myös konsernit kuuluvat näihin samoihin kokoluokkiin, jonka johdosta pienkonsernit saavat merkittävän helpotuksen oikeudella jättää konsernitiilinpäätös laatimatta.

Yksi mielenkiintoisimmista uudistuksista oli tasekirjan poistuminen tilinpäätöskäytänteistä. Tasekirjan korvaa luettelo kirjanpidoista ja aineistosta. Tasekirjan arvo on tähän asti ollut merkittävä, joten ei ihme, että kyselyn perusteella tasekirjan poistuminen ei tunnu saavan hirveän paljon kannatusta. Tasekirja on tärkeä dokumentti niin yrittäjille kuin heidän sidosryhmilleenkin. Nykyaikaisen kirjanpito-ohjelmien vuoksi sen laatiminenkaan ei vaadi erityisiä ponnisteluja, mikäli tilikauden aikainen kirjanpito on laadittu huolellisesti. Kyselytutkimuksen perusteella on pääteltävissä, että moni kirjanpitäjä tulee vielä tulevaisuudessakin tekemään tasekirjan normaaliin tapaan, vaikka siihen ei enää lain määräämää pakkoa olekaan. Myöskään pienimmille liikkeen- ja ammatinharjoittajalle sallitut helpotukset tilinpäätöksen laatimatta jättämisestä sekä yhdenkertaisesta kirjanpidosta eivät saaneet vastanneilta kannatusta. Perusteena tällekin oli tilinpäätöksen merkitys

sidosryhmille ja yrittäjälle itselleen. Yhdenkertainen kirjanpito puolestaan ei anna riittävästi tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta, jolloin sitä on vaikea soveltaa muihin kuin aivan pienempiin kirjanpitovelvollisiin. Myöskään taloushallinnon ohjelmistot eivät mahdollista kirjanpidon laatimista yhdenkertaisena. Hyötyä tästä voisi olla sellaisille pienille yrittäjille, jotka pystyvät itse kirjaamaan menonsa ja tulonsa säästään kirjanpitokuluissa vuodessa kohtuullisen summan. Näiden helpotusten on kuitenkin vaikea kuvitella tukevan harmaan talouden torjumisen kampanjaa millään tavoin.

Kaiken kaikkiaan kirjanpitolain uudistusta pidettiin positiivisena asiana. Kyselyyn vastaajat pitivät tärkeimpänä muutoksena byrokratian ja turhan raportoimisen vähenemistä, mikä voisi vaikuttaa positiivisesti uusien pienyrittäjien määrään. Huolta vastaajissa herättivät tasekirjasta luopuminen ja tilinpäätökseen liittyvät helpotukset. Tilinpäätöksestä saatava tieto on tärkeää yrittäjälle itselleen yrityksen kehittymisen kannalta sekä pankeille ja muille sidosryhmille. Pelko oikean ja riittävän kuvan vaarantumisesta uudistusten johdosta voi olla ihan aiheellinen. Eräs vastaajista oli sitä mieltä, että helpotukset voivat aiheuttaa yrittäjälle tunteen, että kirjanpidolla tilinpäätöksellä ei ole enää suurempaa merkitystä, vaikka näin ei todellisuudessa ole. Uudistusten myötä on siis mahdollista, että pienyrittäjän kirjanpidosta tulee entistä enemmän pelkästään verottajaa varten tehtävää raportointia. Kuitenkaan verotus ei ole vielä seurannut kirjanpitolaissa tehtyjä uudistuksia, joten tulevaisuudessa jää nähtäväksi, minkälaisia muutoksia verolakiin tullaan tekemään pienyrittäjien tukemiseksi. Esimerkiksi maksuperusteisen arvolisäverotuksen käyttöönotosta on keskusteltu jo pitkän aikaa, mutta mitään päätöksiä sen käyttöönotosta ei ole tehty. Helpotusten myötä kirjanpidon merkitys yritystoiminnan kehittämisen välineenä tulee väistämättä kärsimään, mikäli helpotuksia sovelletaan lain sallimissa rajoissa. Vastaajat olivat pitkälti vastauksissaan samoilla linjoilla toistensa kanssa ja uskon vastausten edustavan myös hyvin paljon yleistäkin linjaa.

Käytännön hyödyt näyttäisivät alkuvaiheessa jäävän kovin pieniksi, sillä radikaaleimpia muutoksia epäröidään ottaa käyttöön. Vain yksi kuudesta vastaajasta oli sitä mieltä, että uudistus on täysin turha. Kuitenkin enemmistö vastaajista uskoi, että uudistusten avulla asiakasyritysten ja myös tilitoimistojen on mahdollista hyötyä uudistuksista taloudellisesti. Vielä tässä vaiheessa vastaajat eivät osanneet tarkemmin arvioida, kuinka laajalti helpotuksia on mahdollista käytännössä soveltaa. Merkittävimmät uudistukset nähtiin myös tällä hetkellä enemmän negatiivisina kuin positiivisina uudistuksina. Kuitenkin yleinen linja vastauksissa oli, että ylimääräisen byrokratian poistaminen pienyrityksiltä on hyvä linjaus ja tulee vaikuttamaan pienyrittäjyyteen positiivisesti. Vaikutuksia on vielä ilmeisen vaikea pohtia tässä vaiheessa, kun uudistukset ovat vasta tulleet voimaan

eikä niitä tarvitse soveltaakaan kuin vasta 1.1.2016 alkavilla tilikausilla ja sen jälkeen. Pienyritysten tukeminen saa varmasti muiltakin kuin vastaajilta kannatusta. Kuitenkin kunnollisella kirjanpidolla ja tilinpäätöksellä on suuri merkitys yrittäjän talouden kannalta, joten suurimmat helpotukset tilinpäätöksen osalta tulevat monelta varmasti jäämään hyödyntämättä juuri tämän takia. Myös epäselvyydet verotuksellisissa asioissa vaikuttavat esimerkiksi maksuperusteisuuden hyödyntämiseen. Niin kauan kuin verotus toimii suoritusperusteisesti, ei maksuperusteisuudella ole kirjanpidon kannalta hyötyä. Verotukselliset linjaukset tulevat varmasti selkiytymään lähitulevaisuudessa. Ainakin maksuperusteiseen arvonlisäverotukseen hallitus on luvannut paneutua, ja tehdä sen käyttöönotosta selvityksen. Maksimaalisen hyödyn saavuttamiseksi ei siis kuitenkaan pelkällä kirjanpitolain muutoksella päästä. Merkittävin taloudellinen hyöty etenkin pienyrityksille tulisi arvonlisäveron maksuperusteisella tilityksellä. Tällöin maksettava arvonlisäverovelka myynneistä ei jäisi rasittamaan yrityksen kassaa kun myynnistä ei ole vielä saatu suoritusta ostajalta. Tähän apua on tulossa näillä näkymin vasta vuonna 2017, mikäli kaavailtu EU:n laskutusdirektiivi otetaan käyttöön Suomessakin. Tämä vaatii kuitenkin valtion budjetilta vastaan tulemistä, sillä käyttöönottovuotena vaikutus verokertymään on merkittävä.

Opinnäytetyön tulokset vastasivat hyvin pitkälti ennako-odotuksia. Olin varautunut ongelmiin haastatteluiden saamisessa, mutta en kuitenkaan osannut odottaa sen olevan näin hankalaa. Tilinpäätösajankohdan vuoksi en saanut yhtään oikeaa haastattelua sovittua, joten tutkimus oli suoritettava sähköisen kyselyn avulla. Sähköiseen kyselyyn vastanneita oli 25 lähetetystä kyselystä kuusi. Tämäkään määrä ei täysin tyydyttänyt, sillä kysely oli pyritty saamaan mahdollisimman selkeäksi, ja tällä tavoin alentaa kynnystä vastata kyselyyn. Kuitenkin vähäisestä vastausmäärästäkin huolimatta olen tyytyväinen opinnäytetyön sisältöön ja tuloksiin. Vastaajat olivat hyvin pitkälti samassa linjassa vastaustensa kanssa, joten voisin kuvitella heidän mielipiteidensä vastaavan hyvin lähelle yleistä mielipidettä. En ole yllättynyt, että rajuiempiin muutoksiin suhtaudutaan vielä tällä hetkellä suurella varauksella, koska tämän mittaluokan muutoksia ei taloushallinnon puolella ole aikaisemmin nähty.

Olin varannut työn tekemiseen koko kevään 2016 tarkoituksena saada se valmiiksi huhtikuun loppuun mennessä. Vaikka haastatteluiden kanssa tulikin ongelmia ja suunnitelmaa jouduttiin muuttamaan, oli aikataulu suunniteltu onneksi riittävän löyhäksi, jolloin viivästystä valmistumiseen ei syntynyt. Aihe oli mielenkiintoinen ja erittäin ajankohtainen, joten työn kanssa ei haastatteluiden ohella ollut muita ongelmia. Kirjanpitolakiin ei muuten ole tullut kovin paljoa perehdyttyä, mutta opinnäytteen teoriaosuutta kirjoittaessa sekin tuli tutuksi. Lähteitä aiheeseen liittyen löytyi

loppujen lopuksi aivan riittävästi vaikka painettua kirjallisuutta aiheesta ei olekaan julkaistu. Ajankohtaiset artikkelit verkkojulkaisuissa ja lehdissä tukivat hyvin teorian pohjana olleita hallituksen esitystä HE 89/2015 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2013/34/EU.

Opinnäytetyöprosessi lisäsi runsaasti tietoani sekä kirjanpitolaista että siihen liittyvien uudistusten sisällöstä. Työn sisältö tuki koulussa oppimaani teoriaa ja syvensi siellä saatuja tietoja. Työstäni voi olla hyötyä niille, jotka haluavat saada nopeasti selvitettyä merkittävimmät uudistukset kirjanpitolaissa. Työn ajankohta oli vielä melko varhainen, sillä lakiuudistus on tullut vasta voimaan. Kaikki vastanneista olivat kerenneet aiheeseen jo tutustua sekä itsenäisesti että suurin osa myös kouluttautumalla, mutta käytännön kokemukset olivat vielä jääneet vähäisiksi. Tutkimusta voisi jatkaa esimerkiksi vuoden 2017 kevään jälkeen, ja selvittää kuinka laajasti helpotukset on todellisuudessa otettu käyttöön. Kun uudistuksia on ensi vuonna päästy toden teolla toteuttamaan, voitaisiin myös tutkia tarkemmin uudistusten taloudellisia vaikutuksia niin asiakasyrityksille kuin tilitoimistoillekin. Tällä hetkellä suurin osa vastaajista uskoi taloudellista hyötyä saavutettavan suuntaan tai toiseen. Olisi myös mielenkiintoista selvittää, kuinka mielipiteet uudistuksista tulevat muuttumaan tulevaisuudessa, kun niitä on päästy kokeilemaan käytännössä.

## LÄHTEET

Aho A. 2015. Kirjanpitolaki muuttuu. Hakupäivä 13.2.2016, [http://www.talousareena.fi/sites/default/files/kirjanpitolaki\\_muuttuu.pdf](http://www.talousareena.fi/sites/default/files/kirjanpitolaki_muuttuu.pdf)

Eduskunta 2015a. Hallituksen esitys HE 89/2015 vp. Hakupäivä 1.2.2016, [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE\\_89+2015.aspx](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_89+2015.aspx)

Eduskunta 2015b. Eduskunnan vastaus EV95/2015 vp – HE 89/2015 vp. Hakupäivä 3.2.2016, [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/eduskunnanvastaus/Documents/EV\\_95+2015.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/eduskunnanvastaus/Documents/EV_95+2015.pdf)

Eduskunta 2015c. Valiokunnan mietintö TaVM 16/2015 vp - HE 89/2015 vp. Hakupäivä 13.2.2016, [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/mietinto/Documents/TaVM\\_16+2015.pdf](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/mietinto/Documents/TaVM_16+2015.pdf)

EUR-lex 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU. hakupäivä 1.2.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0034&from=fi>

EUR-lex 2015. Euroopan unionin direktiivit. Hakupäivä 21.2.2016, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3A114527>

Euroopan parlamentti 2015. Pienet ja keskisuuret yritykset. Hakupäivä 11.2.2016, [http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/displayFtu.html?ftuld=FTU\\_5.9.2.html](http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/fi/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.9.2.html)

Lehtomäki, M. 2016. Uusi kirjanpitolaki tuli voimaan vuoden alusta. Hakupäivä 20.2.2016, <http://www.tral.fi/uutiset/uusi-kirjanpitolaki-tuli-voimaan-vuoden-alusta/>

Leppiniemi, J. 2015. Olennaisuuden periaate – nyt ja vastaisuudessa. Tilisanomat 36 (5), 30-32.

Ojala, M. 2015. Maksuperusteinen arvonnisävero. Tilisanomat 36 (2), 30-33.

Raitio, J. 2016. Hallituksen esitys kirjanpitolain uudistamiseksi pitkälti työryhmäraportin mukainen. Balanssi 6/2015, 28-29.

Rekola-Nieminen, L. 2015. Tilinpäätöksen laatiminen – osa 2. Tilisanomat 36 (4), 54–56.

Rekola-Nieminen, L. 2015. Tilinpäätöksen laatiminen – osa 3. Tilisanomat 36 (5), 60–62.

Rekola-Nieminen, L. 2016. Tilinpäätöksen laatiminen. Tilisanomat 37 (2), 65-68.

Saarinen, M. 2016. Maksuperusteinen alv käyttöön aikaisintaan ensi vuonna. Hakupäivä 11.2.2016, <http://www.kauppalehti.fi/uutiset/maksuperusteinen-alv-kayttoon-aikaisintaan-ensi-vuonna/infMwiPz>

Sirkiä, J. 2015. Liikkeenharjoittajilla säilyy mahdollisuus murrettuun tilikauteen myös 1.1.2016 jälkeen. Hakupäivä 13.2.2016, <http://relipe.fi/liikkeenharjoittajilla-sailyy-mahdollisuus-murrettuun-tilikauteen-2016/>

Tikkanen, T. 2016. Kohti sujuvampaa sähköistä kirjanpitoa. Tilisanomat 1/2016, 20–23.

Tilikeskusyhtiöt 2015. Kirjanpitolaki uudistuu. Hakupäivä 9.2.2016, <http://www.tilikeskus-yhtiot.fi/ajankohtaista/kirjanpitolaki-uudistuu>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2014. Pienyrityshelpotukset ja vuoden 2013 tilinpäätösdirektiivi. Hakupäivä 1.2.2016, [https://www.tem.fi/files/41224/TEMjul\\_48\\_2014\\_web\\_22102014.pdf](https://www.tem.fi/files/41224/TEMjul_48_2014_web_22102014.pdf)

Työ- ja elinkeinoministeriö 2016. Euroopan unionin uusi tilintarkastussäätely. Hakupäivä 17.2.2016, [https://www.tem.fi/yriykset/tilintarkastus/euroopan\\_unionin\\_tilintarkastussaanatelyn\\_uudistaminen](https://www.tem.fi/yriykset/tilintarkastus/euroopan_unionin_tilintarkastussaanatelyn_uudistaminen)

Viitala, T. 2016. Kirjanpitolaki muuttui – seuraako verotus? Hakupäivä 11.2.2016, <http://fokus.talentum.fi.ezp.oamk.fi:2048/teos/yv000#kohta:YRITYSVEROTUS%28%2820%29I%28%282013%29II%28%2820%29AJANKOHTAISKATSAUS%28%2820%29%28:Kirjanpitolaki%28%2820%29muuttui%28%2820%29-%28%2820%29seuraako%28%2820%29verotus?%28%2820%29%28%28%282811.2.2016,%28%2820%29Viitala%29%28%2820%29>

**KIRJANPITOLAIN UUDISTUS 2016**

1. Kuinka olette valmistautuneet muutoksiin? Voit valita useamman vaihtoehdon. \*

- Koulutuksilla  
 Itsenäisesti perehtymällä

Muulla tavoin, miten?

---

2. Koetteko saaneenne riittävästi tietoa kirjanpitolain uudistuksesta? \*

- Kyllä  
 En  
 En osaa sanoa

3. Kuinka moni asiakkaistanne kuuluu mikroyrityskategoriaan? (tase 350 000, liikevaihto 700 000, henkilöstö 10 hlö:ä) \*

- kaikki  
 suurin osa  
 yli 50 %  
 alle 50 %

4. Liikkeen- ja ammatinharjoittajille on mahdollista jättää tilinpäätös kokonaan laatimatta mikäli se kuuluu mikroyritysluokkaan. Aiotteko hyödyntää tätä asiakkaittenne kohdalla? \*

- Kyllä  
En, miksi?

---

- muu, mikä

5. Aiotteko mahdollistaa liikkeenharjoittaja-asiakkaillenne kirjanpidon tekemisen yksinkertaisena? (Raja-arvot: tase 100 000, lv 200 000, henkilöstö 3) \*

Kyllä

Ei, miksi?

\_\_\_\_\_

Muu, mikä?

\_\_\_\_\_

6. Paperisen tasekirjan pakko poistui uudistuneen kirjanpitolain mukana. Aiotko kuitenkin laatia tasekirjan tulevaisuudessakin? \*

Kyllä, miksi?

\_\_\_\_\_

En

muu, mikä?

\_\_\_\_\_

7. Mitä mieltä olet tasekirjan korvaamisesta luettelolla kirjanpidoista ja aineistosta? \*

8. "Suojasatama"- säännös mikroyrityksille. Säännöksen mukaan mikroyritystä ei voida moittia oikean ja riittävän kuvan perusteella, kun se on tehnyt tilinpäätöksen pienyrityshelpotuksia noudattaen. Minkälaisia ajatuksia tämä herättää ja onko sillä minkäänlaista käytännön vaikutusta?

\*

9. Aiheuttaako uudistus muutoksentarpeita taloushallinnon järjestelmiinne? \*

Kyllä, Minkälaisia?

\_\_\_\_\_

Ei

En osaa sanoa

10. Kirjanpitolain uudistuksesta hyötyy taloudellisesti \*

Tilitoimistot

Asiakasyritykset

Molemmat

Ei kumpikaan

11. Mitkä ovat mielestänne merkittävimmät positiiviset uudistukset? \*

12. Mikä uudistuksista on puolestaan mielestänne huonoin? \*

13. Onko kirjanpitolain uudistus mielestänne kokonaisuudessaan positiivinen vai negatiivinen asia? \*

Positiivinen

Negatiivinen

Ei käytännön merkitystä

En osaa sanoa

14. Minkälaisia hyötyjä uskot uudistuksilla saavutettavan tulevaisuudessa? \*